

HALLINTOVALIOKUNNALLE

Viite: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtioneuvoston tilannekeskuksesta

Hallintovaliokunta on pyytänyt maa- ja metsätalousministeriöltä kirjallista lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi valtioneuvoston tilannekeskuksesta. Ministeriö toteaa asiasta seuraavaa:

Valtioneuvoston tilannekeskuksesta säädettäväksi ehdotettu laki sisältää säännökset valtioneuvoston tilannekeskuksesta, sen keskeisistä tehtävistä ja tiedonsaantioikeuksista. Lain tarkoituksena on turvata tasavallan presidentin ja valtioneuvoston tiedonsaanti turvallisuuteen liittyvissä asioissa sekä lisätä viranomaisten tiedonvaihtoa ja siten parantaa luotettavan tilannekuvan muodostamista.

Valtioneuvoston tilannekeskuksen ympärivuorokautinen toiminta käynnistyi syyskuussa 2007. Vuosien mittaan toiminta on laajentunut ja saanut säännölliset muodot. Valtioneuvoston hallintoyksikön perustaminen 1.3.2015 määritteli uudelleen työnjakoa valtioneuvoston kanslian ja ministeriöiden välillä myös turvallisuusasioissa.

Lakiehdotuksen yleisperustelujen mukaan esimerkiksi poliisin osalta on ollut epäselvyyksiä salassa pidettävien tietojen käyttämisestä tilannekuvatoiminnassa. Samankaltainen tilanne voisi syntyä maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla esimerkiksi vakavassa eläintautitilanteessa. Selvää on, että tilannekuvatoiminnassa tarvitaan muutakin kuin julkista tietoa; joissain tilanteissa myös salassa pidettävää tietoa. Perustuslain 12 §:n 2 momentti edellyttää, että viranomaisten hallussa olevien asiakirjojen salassapidosta säädetään lailla. Tämän vuoksi tarvitaan laintasoiset säännökset salassa pidettävien asiakirjojen käsittelystä tilannekuvatoiminnassa. Perustuslakivaliokunta edellyttää sääntelyn täsmentämistä lisäämällä lakiin tilannekuvan määritelmä (PeVL 4/2017 vp).

Lakiehdotuksen 1 pykälässä säädettäisiin tilannekeskuksen tehtävistä. Pykälä vaikuttaa vastaavan pääpiirteissään nykyistä tosiasiallista käytäntöä. Maa- ja metsätalousministeriön näkökulmasta yhteistyö tilannekeskuksen kanssa on toiminut hyvin.

Pykälässä 2 asetettaisiin viranomaiselle velvoite ilmoittaa toimialaansa kuuluvasta turvallisuustapahtumasta tilannekeskukselle. Kokonaisturvallisuusajattelun mukaisesti valtioneuvoston piirissä on säännöllisesti toimivat poikkihallinnolliset yhteistyömenettelyt. Tiedonkulku tilannekeskuksen ja ministeriöiden välillä on sujunut hyvin ilman nimenomaista säännöstä. Ministeriöiden toimintatapoja ollaan yhtenäistämässä. On syytä huomata, että turvallisuustapahtumasta ilmoitusvelvollisuus koskisi ministeriöiden ohella hallinnonalan virastoja. Eri hallinnonalojen virastojen välillä on merkittäviä eroja toimintatavoissa. Tärkeää on, että säännöksen käytännön toimeenpano mahdollistaa joustavan ja kussakin turvallisuustilanteessa tehokkaan toiminnan eri virastoissa.

Lakiehdotuksen 3 pykälässä säädettäisiin tilannekeskuksen oikeudesta saada salassa pidettävää tietoa. Yksityistä henkilö koskevat, salassa pidettävät tiedot rajattaisiin pääsääntöisesti tiedonsaantioikeuden ulkopuolelle. Pykälän 4 mukaan tilannekeskus voisi tietyin edellytyksin luovuttaa salassa pidettäviä tietoja tasavallan presidentille, valtioneuvostolle sekä toimivaltaiselle viranomaiselle. Vieraan valtion viranomaiselta saatuja tietoja ei kuitenkaan saisi luovuttaa vastoin tietoja luovutettaessa asetettuja ehtoja. Salassa pidettävien tietojen sääntelyehdotus vaikuttaa tarkoituksenmukaiselta.